

Tjänsteutlåtande

Handläggare: Bente Tuff

Utfärdat: 2023-11-08

Diarienummer: N608-2582/23

E-post: bente.tuff@forskola.goteborg.se

Yttrande till kulturnämnden avseende förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden avstyrker förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028 och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kulturnämnden.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Av 17 § bibliotekslagen framgår att kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Det finns inga lagkrav om vad biblioteksplanen ska innehålla. Planen utgör en möjlighet att formulera en lokal bibliotekspolitik, som inte bara lyfter fram de traditionella värdena i biblioteksverksamheten utan också biblioteket som utvecklingsfaktor och instrument i den lokala samhällsutvecklingen. Här finns utrymme att definiera bibliotekets roll i förhållande till stadens övergripande mål, ange konkreta målsättningar för biblioteksverksamheten och fastställa en strategi för verksamhetens utveckling. Då planperioden för stadens nuvarande biblioteksplan snart löper ut har ett förslag till ny biblioteksplan tagits fram för 2024–2028. Planen omfattar kulturnämndens verksamhet inom folkbibliotek, grundskolenämndens skolbibliotek samt utbildningsnämndens skolbibliotek. Förskoleförvaltningens yttrande har särskilt fokus på folkbibliotekens beskrivna utmaningar och tillhörande insatser, då folkbiblioteken är en viktig samverkanspart för förvaltningen i stort, men i synnerhet för de cirka 350 förskoleenheter i staden samt verksamhetsformerna pedagogisk omsorg och öppen förskola. Skollagen ställer inga krav på att det ska finnas bibliotek på förskolor, därför är inte tillgången till bibliotek garanterad för förskola på samma sätt som den är i övriga skolformer.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Biblioteksverksamhet bygger på en modell där resurser delas för att komma fler till del och hålla över tid. Satsningar på biblioteksverksamheten kan i förlängningen bidra till bättre livsvillkor, livslångt lärande och utjämning av livschanser samt ett mer hållbart och inkluderande samhälle. Detta kan i sin tur skapa ökad jämlikhet och därmed möjligheter till ekonomisk tillväxt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bibliotekens grunduppdrag handlar om att dela resurser genom att låna ut eller på annat sätt ge tillgång till litteratur och andra medier. Samma medieexemplar kan därmed komma fler till del, vilket begränsar det ekologiska fotavtrycket.

Bedömning ur social dimension

Biblioteksplanen i sig markerar bibliotekens roll och viktiga samhällsfunktion i frågor som rör demokrati, läsning, lärande och forskning. Några av de tydligaste beläggen för kulturens sociala effekter från forskning visar att barn som läser och deltar i kulturella verksamheter genom livet är mer benägna att engagera sig för samhället och i något lägre grad hamna i drogberoende, kriminalitet, arbetslöshet och annat som innebär stora kostnader för samhället. Deltagande i kultur samvarierar också med upplevd bättre hälsa och välbefinnande. Samtidigt visar undersökningar att läsningen under de senaste tio åren gått ner i alla åldrar. För att bryta segregation i samhället är tillgång till språk en grundförutsättning

Barnkonventionen

Förvaltningens hantering ligger i linje med nämndens ansvar i skollagen och därmed även i enlighet med barnkonventionens intentioner.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 22 november 2023.

Bilaga

Göteborg Stads biblioteksplan 2024–2028

Ärendet

Ärendet gäller yttrande till kulturnämnden avseende förslag till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028. Yttrandet ska vara kulturnämnden tillhanda senast 30 november 2023. Ärendet kräver omedelbar justering.

Beskrivning av ärendet

Kulturförvaltningen har tagit fram ett förslag till biblioteksplan för Göteborgs Stad 2024–2028. Planen omfattar kulturnämndens verksamhet inom folkbibliotek, grundskolenämndens skolbibliotek samt utbildningsnämndens skolbibliotek. Planens målbild är att biblioteket bygger broar i samhället, till läsning och bildning utifrån varje individs behov och förutsättningar. I planen beskrivs tre inriktningsområden och 15 insatser för arbetet under planperioden. Kulturförvaltningen har skickat med en mall för synpunkter och kommentarer som förvaltningen har utgått ifrån.

Förskoleförvaltningen har särskilt tagit ställning till de insatser som rör kulturnämndens folkbibliotek som är en viktig samverkanspart för förvaltningen. Skollagen ställer inga krav på att det ska finnas bibliotek på förskolor, därför är inte tillgången till bibliotek garanterad för förskolan på samma sätt som den är i övriga skolformer.

Uppdraget för folkbiblioteken är att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Folkbiblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning. I enlighet med bibliotekslagen ska särskild uppmärksamhet ägnas barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med andra modersmål än svenska, samt nationella minoriteter. Nedan följer förvaltningens synpunkter och kommentaren utifrån ovan beskriva mall.

1. Övergripande synpunkter på biblioteksplanens innehåll och uppbyggnad: a) Saknas det något som är väsentligt för bibliotekens utveckling under planperioden? b) Finns det något som bör tas bort ur planen? c) Finns det insatser som kräver justering? Vad i så fall ska justeras?	Förskoleförvaltningen anser att planens syfte och uppbyggnad är relevant, men saknar tillräckligt konkreta åtgärder för att den strategiska förflyttning som planen åsyftar ska kunna åstadkommas. Nej Insatser som i planen är formulerat som <i>att stärka, utveckla, arbeta för att</i> och liknande gör det svårt att kunna utvärdera om det leder till en utveckling i önskat riktning. Förskoleförvaltningen önskar justeringar i formuleringen av insatser. Formuleringarna bör vara av sådan art att insatserna blir utvärderingsbara.
2. Bedömer ni att biblioteksplanens målbild och inriktningsområden går i linje med er verksamhets önskemål om bibliotekens förflyttning?	Ja. Förskoleförvaltningen anser att stadens utmaningar är väl beskrivna och att tillhörande målbild och inriktningsområden är adekvata.
3. Bedömer ni att planen skapar förutsättningar för att nå en	Nej, förvaltningen anser att planen inte skapar tillräckliga förutsättningar för att

förflyttning mot planens målbild? Vilka ser ni som de mest avgörande faktorerna för att planen ska leda till handling?	En förflyttning mot planens målbild, då förslagna insatser kommer vara svåra att utvärdera.
---	---

Övriga synpunkter

Enligt Skolforskningsinstitutets rapport ”Språkutveckling och social inkludering” (2023:01) visar forskning att barn och elever som inte har majoritetsspråket som modersmål många gånger aldrig eller sällan talar det i sin hemmiljö. Vissa möter i stort sett inte majoritetsspråket förrän de börjar i förskola eller i vidare skolgång (Bratlie med flera, 2022; Hoff & Core, 2013). Barn som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket riskerar att möta utmaningar i sin utbildning. Andelen elever med utländsk bakgrund som når målen i grundskolan är väsentligt lägre än för elever med svensk bakgrund (Skolverket, 2022). Ett rikt språk är en förutsättning, inte bara för lärande, men också för delaktighet och social inkludering. I starkt segregerade miljöer kan barn med annat modersmål än svenska dominera, vilket innebär en utmaning för förskoleförvaltningen såväl som kulturförvaltningen. Förskolepersonalens kunskaper om hur barns lärande främjas i möten med andra barn kan gynna arbetet med att utveckla barnens ordförråd. Exempel på detta kan vara dialogisk läsning på både modersmålet och på svenska, Samarbete med bibliotek i val av böcker, och för tillgång till böcker på olika språk, lyfts i tidigare nämnda forskningsrapport som en viktig stöttepelare i det språkfrämjande arbetet. Det finns goda exempel på samverkansinsatser mellan kulturförvaltningen och förskoleförvaltningen som *Läs ♥ förskola*, vilket ingår som en del av Staden där vi läser för våra barn och utnämningen till Unesco Litteraturstaden Göteborg, vilket kan vidareutvecklas och inspirera till ytterligare insatser.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att förslaget till Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028 behöver arbetas om enligt synpunkter beskrivna i ärendet.

Johan Olofson

Malin Welin

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Styrning och ledning

Expedieras till: kultur@kultur.goteborg.se

Märkt med diarienummer 0285/20.